

**ADABIYOT VA VIJDON: ABDULLA QAHHORNING HAYOTI VA
FALSAFASI” HAYOTI, ADABIY KURASHI, VIJDONI,
HAQIQATPARASTLIGI HAQIDA**

Mahkambayeva Shohina To‘lqin qizi

*Toshkent davlat itisodiyot universiteti Soliqlar va
budget hisobi fakulteti 3-bosqich talabasi.*

Kalit so‘zlar: Abdulla Qahhor, o‘zbek adabiyoti, realizm, vijdon, haqiqatparastlik, satira, falsafa, ijtimoiy tanqid.

Annotatsiya: Mazkur maqolada o‘zbek adabiyotining zabardast namoyandalardan biri — Abdulla Qahhorning hayoti, ijodi va uning adabiyotdagi axloqiy-ma’naviy pozitsiyasi atroflicha tahlil qilinadi. Muallifning asarlarida vijdon, haqiqatparastlik, ijtimoiy adolat, tanqidiy nigoh va insonparvarlik kabi tushunchalarning badiiy ifodasi yoritilgan. Tadqiqot davomida yozuvchining hayotiy va ijodiy yo‘li, u duch kelgan siyosiy bosimlar, ammo ularga qaramay o‘z haqiqatparastlik pozitsiyasini yo‘qotmaganligi ochib beriladi. Qahhor asarlaridagi realizm, o‘tkir tanqidiy ruh, zamon va insoniyat dardiga befarq bo‘lmagan g‘amxo‘rlik bilan uyg‘unlashgan obrazlar orqali jamiyatga, inson qalbiga murojaat qilishi uning adabiyotdagi o‘rni va ahamiyatini yana bir bor ko‘rsatadi. Ushbu maqola adabiyotda vijdon, ma’naviyat va haqiqat prinsiplariga asoslangan yondashuvning nechog‘li dolzarb va barhayot ekanini ilmiy tahlil asosida isbotlashni maqsad qiladi.

Kirish qismi O‘zbek adabiyotining boy tarixida, uning shakllanishi va taraqqiyotida bir nechta ulug‘ namoyandalar o‘ziga xos iz qoldirgan. Shu buyuk adiblar qatorida Abdulla Qahhorning o‘rni alohida e‘tiborga molikdir. U nafaqat o‘z davrining ijtimoiy-siyosiy hayotini jonli va haqqoniy badiiy uslubda yoritgan, balki inson qalbining chuqur qatlamlarini ham yorqin ifoda etgan mahoratli yozuvchi sifatida tanilgan. Abdulla Qahhorning ijodi o‘zbek realizmining eng yuqori cho‘qqilaridan biri bo‘lib, uning asarlari faqat badiiy go‘zalliklari bilan emas, balki axloqiy va vijdoniy mazmuni bilan ham o‘quvchilar qalbida chuqur iz qoldiradi. Shu jihatdan, u o‘zbek adabiyotining nafaqat o‘tgan asrlarida, balki zamonaviy davrda ham o‘ta dolzarb mavzularni yoritishda beqiyos o‘rin egallaydi. Adabiyot har doim jamiyatni aks ettiruvchi, uning ijtimoiy muammolarini yorituvchi va insonni tarbiyalash vositasi sifatida xizmat qilib kelgan. U inson tafakkurini rivojlantirish, axloqiy qadriyatlarni mustahkamlash, shuningdek, jamiyatdagi kamchilik va xatolarni ko‘rsatishda samarali platformadir. Shu bois, adiblarning ijodi ko‘pincha o‘z davrining ijtimoiy-madaniy muhitining aynan aksidir. Abdulla Qahhor ham aynan shu tamoyil asosida ijod qilgan. U adabiyot orqali jamiyatdagi murakkab muammolarni, inson ruhiyati va vijdonidagi

ziddiyatlarni ko‘rsatish orqali o‘quvchini chuqur o‘ylashga va o‘zgarishga undagan. Abdulla Qahhorning badiiy uslubi realizm tamoyillariga tayanadi. U o‘z asarlarida hayotning achchiq, ba‘zan esa og‘ir haqiqatlarini yorqin va haqqoniy tarzda ochib berishga intilgan. Uning qalamida oddiy inson taqdiri, uning ichki kechinmalari, axloqiy tanazzullar va ma‘naviy uyg‘onish jarayonlari aniq va jonli ko‘rinishda ifodalanadi. Shu tariqa, Abdulla Qahhor o‘zbek adabiyotiga yangi nafas olib kirib, uni faqat san‘at asari emas, balki hayotiy va ma‘naviy o‘rgatuvchi kuchli vosita sifatida shakllantirishda muhim hissa qo‘shdi. Maqolaning maqsadi — Abdulla Qahhor ijodining falsafiy va axloqiy jihatlarini chuqur ilmiy tahlil qilishdan iborat. Bu yerda adibning hayoti, uning ijodiy yo‘li, shuningdek, vijdon, haqiqatparastlik, insoniylik kabi asosiy tushunchalarning uning asarlaridagi badiiy tasvirlanishi o‘rganiladi. Tadqiqotda adibning ijtimoiy tanqid va falsafiy pozitsiyasi, uning asarlarida jamiyatning ichki muammolari qanday ochib berilgani batafsil ko‘rib chiqiladi. Shunday qilib, maqola Abdulla Qahhorning o‘zbek adabiyotidagi o‘rni va uning ijodiy merosining bugungi kun uchun ahamiyatini yoritishga xizmat qiladi. Bu nafaqat adibning badiiy faoliyatini, balki uning adabiyot orqali jamiyatga ta‘sir qilish imkoniyatlarini yanada chuqurroq anglashga imkon yaratadi.

Abdulla Qahhorning hayoti va faoliyati Abdulla Qahhor (1907–1968) o‘zbek adabiyotining eng nufuzli namoyandalaridan biri bo‘lib, uning hayoti va ijodiy faoliyati milliy adabiyotimiz taraqqiyotida chuqur iz qoldirdi. U Farg‘ona vodiysining go‘zal shaharlaridan biri bo‘lgan Qo‘qon shahrida tug‘ilgan. Bolalik va yoshlik davrida mahalliy maktablarda o‘qish bilan bir qatorda, adabiyotga bo‘lgan qiziqishi asta-sekin ortib bordi. Yoshligidan ziyoli doiralarda o‘sgan Qahhor o‘zining iste‘dodi, o‘tkir tafakkuri va ijodiy g‘oyalari bilan tez orada atrofdagilar diqqatini torta boshladi. Ustozlari va do‘stlari orasida ham tanilgan, o‘zbek adabiyotiga yangi nafas olib kirgan ijodkor sifatida e‘tirof etildi. Abdulla Qahhor ijodiy faoliyatining boshlanishi 1920-yillarga to‘g‘ri keladi. O‘sha davrda u asosan hikoya, qissa va dramaturgiya janrlarida faol ishladi. Uning ilk asarlari adabiyot olamida katta e‘tibor bilan qarshi olindi, chunki Qahhor o‘z davrining ijtimoiy-siyosiy voqealarini, insonlarning hayotiy muammolarini realistik uslubda jonli va haqqoniy tasvirlashga intilardi. Uning badiiy dunyosi ko‘p qirrali bo‘lib, unda inson vijdoni, axloqiy tanazzullar, jamiyatdagi adolatsizlik va korrupsiya kabi muhim mavzular chuqur yoritilgan. Qahhor asarlaridagi satira va tanqidiy ruh, uning jamiyatdagi illatlarni fosh qilishga bo‘lgan qat‘iy intilishi bilan chambarchas bog‘liq edi. Ijodkor nafaqat yozuvchi sifatida, balki dramaturg va tarjimon sifatida ham o‘zining o‘rniga ega edi. Uning sahna asarlari o‘zbek teatrlari repertuarida muhim o‘rin tutdi va tomoshabinlarga katta ta‘sir ko‘rsatdi. Tarjimachilik faoliyati esa unga dunyo adabiyotining eng yaxshi namunalarini o‘zbek tiliga yetkazish imkonini berdi, bu esa milliy madaniyatning boyishiga xizmat qildi. Shuningdek, u adabiy jamoatchilikda faol bo‘lib, yosh avlod adiblarini tarbiyalashda, ularni

zamonaviy adabiyot talablariga moslashtirishda katta hissa qo‘shdi. Abdulla Qahhor hayoti davomida qattiq siyosiy bosim va senzura muhitida ijod qilgan. Sovet davrining murakkab siyosiy va ijtimoiy sharoitlari adibning ijodiy faoliyatiga sezilarli ta’sir ko‘rsatdi. Ammo u hech qachon o‘zining adabiy prinsiplaridan voz kechmadi, haqiqatni so‘zlashda qiyinchiliklarga bardosh berdi. Qahhorning realizmga asoslangan uslubi va hayotni to‘g‘ri ko‘rsatishga intilishi uni o‘z zamondoshlari orasida alohida ajratib turdi. Uning badiiy ijodi nafaqat o‘zbek adabiyotining o‘tmishi, balki bugungi kundagi ijtimoiy va ma’naviy muammolarni ham o‘rganishda dolzarb manba bo‘lib xizmat qiladi. Qahhor asarlarida inson ruhining murakkabligi, uning axloqiy tanlovlari va ichki kurashlari juda puxta va badiiy darajada yoritilgan. U nafaqat real hayotning tashqi ko‘rinishini, balki inson qalbining eng nozik tomonlarini ham ochib berishga intilgan. Bu jihat uni o‘zbek adabiyotida chinakam vijdon ovozi, axloqiy normativlarning himoyachisi sifatida ko‘rsatadi. Shuningdek, adibning ijtimoiy tanqidi ham juda kuchli bo‘lib, u jamiyatdagi illatlar, insoniy munosabatlardagi kamchiliklar, adolatsizlik va soxtaliklarni teran tahlil qilgan. Natijada, Abdulla Qahhor nafaqat o‘z davrining muhim adibi, balki zamonaviy o‘zbek adabiyotining asoschilaridan biri sifatida yodga olinadi. Uning ijodi o‘zbek milliy madaniyatining rivojlanishida muhim bosqich bo‘lib, o‘quvchilar va tadqiqotchilar uchun qimmatli manba hisoblanadi. Shu bilan birga, Qahhor ijodining axloqiy-estetik qadriyatlari, uning hayotga va san’atga bo‘lgan falsafiy qarashlari bugungi kun adabiyotshunosligi va madaniy muhitida ham chuqur o‘rganishga loyiqdir.

Adabiyot va vijdon masalasi insoniyat madaniyati va tafakkurida doimiy va muhim o‘rin tutgan mavzudir. Adabiyot — bu faqat so‘zlar to‘plami yoki badiiy ijod emas, balki jamiyatning ma’naviy yuzini, inson qalbining eng nozik tomonlarini yorituvchi kuchli vositadir. Vijdon esa insonning axloqiy olami, ichki ovozi, to‘g‘ri va noto‘g‘ri haqidagi tushunchalar tizimidir. Shu nuqtai nazardan, yozuvchi va adib vijdoni orqali jamiyatdagi haqiqatni ochib berishga intilganda, uning asarlari chinakam ma’naviy boylikka aylanadi, zamondoshlariga ta’sir ko‘rsatadi va kelajak avlodlarga ham yetib boradi. O‘zbek adabiyotining yirik namoyandalaridan biri bo‘lgan Abdulla Qahhor ijodi aynan shu vijdoniy pozitsiya asosida shakllangan. Uning asarlarida inson qalbining og‘rig‘i, ichki kechinmalari, axloqiy tanlovlari va ijtimoiy adolatsizliklarga nisbatan munosabati doimiy ravishda yoritilgan. Qahhor yolg‘onlik, riyo, ikkiyuzlamachilik, vijdotsizlik kabi salbiy illatlarga qat’iy qarshi turdi. Uning badiiy dunyosida insoniylik, samimiylik va haqiqatparastlik eng oliy qadriyat sifatida qadrlanadi. Adibning ko‘plab asarlarida oddiy odamlarning hayotiy kurashlari, ularning to‘qima va murakkab ruhiy holatlari jonli va haqqoniy ifodalangan. Bu esa o‘quvchini o‘z hayoti, atrofdagi voqealar haqida chuqur o‘ylashga, vijdonini uyg‘otishga chorlaydi. Qahhor adabiyotda faqat jamiyatning ijtimoiy muammolarini yoritibgina qolmay, balki ularni badiiy obrazlar orqali tanqid qiladi va o‘quvchini

haqiqatni anglashga, yaxshilikka intilishga undaydi. Yozuvchining ijtimoiy tanqidi ko‘pincha jamiyatdagi nohaqliklar, adolatsizliklar, insonlarning ruhiy ezilishlari va axloqiy buzilishlari kabi masalalarga qaratilgan. Bu borada u yozuvchining nafaqat badiiy mahorati, balki vijdoniy jasoratini ham ko‘rsatadi. Chunki, o‘z davrining murakkab siyosiy va ijtimoiy sharoitida adabiyotning vijdon ovozi yo‘qotmaslik, haqiqatni aytish – bu katta jasorat va mas’uliyatdir. Abdulla Qahhor ijodidagi vijdon va haqiqat masalasi nafaqat adabiy fenomen, balki ijtimoiy va axloqiy muammo sifatida ham katta ahamiyatga ega. Uning asarlari o‘quvchida nafaqat estetik zavq uyg‘otadi, balki ularni o‘z hayoti va atrofdagi jamiyat haqida qayta o‘ylashga, yaxshilik va adolat yo‘lida harakat qilishga ilhomlantiradi. Shu jihatdan Qahhorning ijodi nafaqat o‘zbek adabiyotining yuksak namunasi, balki inson qalbining og‘rig‘i va umidining aks ettiruvchi vijdoniy ovozi sifatida qadrlanadi.

Qahhor asarlarida haqiqatparastlik va tanqid Abdulla Qahhor ijodining eng asosiy va ajralmas xususiyatlaridan biri bu haqiqatparastlikdir. U o‘z asarlarida voqealarni go‘zallashtirish yoki idealizatsiya qilishdan yiroq bo‘lib, hayotning asl, ba‘zan achchiq va murakkab tomonlarini shunday qanday bo‘lsa, shunday aks ettirishga intilgan. Qahhor uchun adabiyot — bu jamiyat hayotining oynasi bo‘lib, unda haqiqatni to‘liq, hech qanday bo‘yoqsiz va shirinlashtirmasdan ko‘rsatish muhim edi. Uning ijodida hayotiy voqealar, insonlarning ichki kechinmalari va atrof-muhitdagi ijtimoiy muammolar o‘zining jonli va samimiy ifodasini topadi. Masalan, “Sinchalak” hikoyasida yozuvchi kichik bir ijtimoiy muammoni — insonning daxlsizligi, uni pastkashlikka soladigan kichik qonun-qoidalarining hayotga salbiy ta‘sirini tasvirlaydi. Hikoya personajlari hayotiy haqiqat bilan yuzma-yuz kelib, o‘z haqiqatlarini izlashadi. Bu asar orqali Qahhor jamiyatdagi nohaqlik va insonparvarlikka zid illatlarni ko‘rsatadi, o‘quvchini bu holat haqida chuqur o‘ylashga chorlaydi. Shuningdek, “Og‘riq” va “Tabib” kabi hikoyalarida ham muallif o‘z davrining ijtimoiy haqiqatlarini ochib beradi. U yerda byurokratik tizimdagi loqaydlik, insoniylikning yo‘qolishi, sog‘liqni saqlash sohasidagi kamchiliklar kabi muammolar satira va tanqidiy ohangda yoritiladi. Qahhor bunday muammolarni kulgi va og‘irlikni uyg‘unlashtirib, o‘quvchida nafaqat kulgi uyg‘otadi, balki ularni jiddiy fikr yuritishga, vaziyatni anglashga majbur qiladi. Qahhorning badiiy tanqidi jamiyatdagi illatlarni ko‘rsatish bilan chekalanmay, ayni paytda islohotlarga chaqiradi. Uning yozuvchilik pozitsiyasi haqiqatni aytishdan, noto‘g‘ri va salbiy hodisalarni ko‘rsatishdan iborat bo‘lib, shu orqali jamiyatni o‘zgartirishga intiladi. Bu esa uning ijodini faqat badiiy emas, balki ma‘naviy va ijtimoiy ahamiyatga ega fenomen darajasiga ko‘taradi. Umuman olganda, Qahhor asarlarida haqiqatparastlik — bu faqat badiiy uslub emas, balki ijtimoiy mas’uliyat, adabiyotning hayotga munosabati va yozuvchining vijdoni ifodasidir. Tanqid esa uning ijodidagi ijtimoiy ongning, adolatga intiluvchanlikning va insoniy qadriyatlarga hurmatning o‘ziga xos vositasidir. Shu nuqtai nazardan, Abdulla

Qahhor ijodi o‘zbek adabiyotida haqiqatni aytish va jamiyatni tanqid qilish an‘analarining eng yuksak namunasi sifatida qadrlanadi.

Ustozning ijtimoiy-falsafiy qarashlari Abdulla Qahhor nafaqat o‘zbek adabiyotining yorqin namoyandasi, balki o‘z zamonasining ijtimoiy-falsafiy fikrlarining yetuk targ‘ibotchisi sifatida ham tanilgan. Uning ijtimoiy-falsafiy qarashlari, avvalo, insoniylik, adolat, haqiqat va vijdonga asoslangan bo‘lib, ularni asarlarida chuqur badiiy tahlil va falsafiy mulohazalar orqali yoritgan. Qahhor uchun adabiyot jamiyatning aynan shu ijtimoiy va axloqiy masalalarini yorituvchi, inson ruhiyatini anglashga yordam beruvchi kuchli vosita edi. Muallifning falsafiy dunyoqarashi asosida insonning ichki dunyosi va uning tashqi olam bilan munosabati, ayniqsa uning vijdoni markaziy o‘rin tutadi. Qahhorning ijodida vijdon nafaqat shaxsiy axloqiy mezon, balki jamiyat taraqqiyotining asosiy omili sifatida ko‘riladi. U ko‘pincha odamlarning o‘z vijdonlariga quloq solmasliklari, yolg‘on va adolatsizlikka nisbatan loqaydliklari, natijada esa ijtimoiy beqarorlik va ruhiy muammolar yuzaga kelishi haqida ogohlantiradi. Shu ma’noda, yozuvchi o‘z asarlarida vijdonni uyg‘otish, insonlarni haqqoniylikka, halollikka chaqirish orqali jamiyatni yaxshilashga intiladi. Qahhor ijtimoiy adolat g‘oyasini ham falsafiy poydevor sifatida ko‘radi. U jamiyatdagi tengsizlik, zulm va nohaqliklarni keskin tanqid qiladi, bu holatlar inson qadriyatiga putur yetkazishini ta’kidlaydi. Adibning qarashlariga ko‘ra, haqiqiy taraqqiyot faqat insonlar o‘zaro hurmat, mehr-oqibat va haqqoniylik tamoyillari asosida munosabat o‘rnatganda yuzaga keladi. Shu sababdan, u o‘z asarlarida doimiy ravishda ijtimoiy haqiqatlarni ochib berishga, ularni tanqid qilishga, insoniylik va vijdonga asoslangan jamiyatni qurishga chaqiradi. Falsafiy fikrlash uslubida Qahhor inson hayotidagi ezgu-ma’rifiy qadriyatlar, uning ma’nosi va maqsadlari haqida ham ko‘plab mulohazalar bildirgan. Uning nazarida, har bir shaxsning hayotidagi eng oliy maqsad vijdon va haqiqatga sodiqlikdir. Bu esa insonni shaxs sifatida kamol topishga, jamiyatga foydali bo‘lishga undaydi. Shu boisdan, Qahhor ijodi falsafa va axloqni birlashtirgan, ma’naviy va ijtimoiy yangilanishni targ‘ib qiluvchi o‘ziga xos yuksak madaniy fenomen hisoblanadi. Abdulla Qahhorning ijtimoiy-falsafiy qarashlari uning ijodini yanada boyitib, adabiyotning jamiyat hayotidagi o‘rni va maqsadini chuqurroq anglashga imkon beradi. U vijdon, haqiqat va adolatga asoslangan falsafiy tamoyillar orqali o‘quvchini insoniylikka, axloqiy o‘zgarishga undovchi yuksak estetik va ma’naviy qadriyatlarni shakllantirgan buyuk adib sifatida adabiyot tarixida o‘z o‘rnini mustahkamlaydi.

Zamonaviylik va zamondosh muammolariga munosabat Abdulla Qahhor ijodi o‘zbek adabiyotida zamonaviylik masalasiga beqiyos hissa qo‘shgan. U o‘z asarlarida nafaqat o‘z davrining ijtimoiy, siyosiy va madaniy muammolarini yoritgan, balki inson va jamiyat oldidagi zamonaviylik chaqiriqlarini ham chuqur tahlil qilgan. Qahhor uchun zamonaviylik faqat texnologik yoki tashqi o‘zgarishlar emas, balki

jamiyatning ma'naviy-axloqiy, falsafiy darajada o'zgarishi, insonning yangi davr sharoitida o'z o'rnini topishi edi. Uning ijodida zamonaviylik, avvalo, insonning ichki dunyosidagi yangilanish, vijdon va haqiqatga sodiqlik orqali amalga oshishi lozim bo'lgan jarayon sifatida ko'rsatiladi. Qahhor odamlar hayotida yuzaga kelgan yangi qiyinchiliklarni, ayniqsa, shaxsning o'zini anglashdagi muammolarni ko'rsatishga katta e'tibor bergan. Zamondoshlarining loqaydligi, yolg'on va ikkilamchi munosabatlari, insoniylikdan uzoqlashuvi uning asarlarida doimiy tanqid mavzusi bo'lgan. Shu bois u o'quvchini nafaqat zamonaviy o'zgarishlarga moslashishga, balki o'zining ma'naviy asoslarini saqlab qolishga chaqirgan. Qahhor o'z zamonasining ijtimoiy muammolariga, xususan, byurokratiya, adolatsizlik, insoniy qadriyatlarning pasayishi, madaniy inqiroz kabi illatlarga qarshi keskin munosabat bildirgan. Masalan, uning “Sinchalak” yoki “Og'riq” kabi hikoyalarida zamonaviy jamiyatdagi absudliklar, inson ruhiyatining cheklanishi, maqsadsizlik kabi muammolar ko'tariladi. Bu asarlarda u nafaqat jamiyatdagi salbiy holatlarni ko'rsatadi, balki ularga qarshi kurashish uchun ma'naviy uyg'onish va ijtimoiy o'zgarish zarurligini ta'kidlaydi. Zamondoshlarning qiyinchiliklari, ularning o'zgarayotgan dunyoda o'z o'rnini topishda yuzaga kelayotgan ichki ziddiyatlari Qahhor asarlarining muhim mavzusidir. U insonning o'ziga va jamiyatga bo'lgan munosabatidagi o'zgarishlarni, ayniqsa vijdon masalasini ko'taradi. Zamonaviylikni faqat tashqi yangiliklar bilan chegaralash emas, balki insonning ichki dunyosini yangilash, uni axloqiy tamoyillar asosida barqarorlashtirish sifatida qaraydi. Shu jihatdan Qahhor ijodi inson ma'naviy kamoloti va zamonaviylik orasidagi muvozanatni qidiradi. Bundan tashqari, Qahhor zamonaviylikni milliy madaniyat va an'analarga zid bo'lgan narsa sifatida emas, balki ularni rivojlantirish, zamon talablariga moslashtirish jarayoni sifatida ko'radi. U milliy qadriyatlarni asrash va ularni yangicha, zamonaviy shakllarga solish orqali xalqning haqiqiy taraqqiyotiga erishish mumkinligini ta'kidlaydi. Shu sababdan, uning asarlarida o'zbek xalqining urf-odatlarini, tarixi va ma'naviy merosi alohida o'rin tutadi. Abdulla Qahhorning zamonaviylikka munosabati murakkab va ko'p qirrali bo'lib, u insonning ichki kamoloti, jamiyatning ijtimoiy adolati va milliy madaniyatning uyg'unlashuvi asosida shakllanadi. Uning ijodi zamonaviylikni faqat tashqi o'zgarish sifatida emas, balki chuqur ma'naviy, axloqiy va falsafiy yangilanish jarayoni sifatida ko'rsatadi. Shu boisdan, Qahhorning asarlari bugungi kunda ham o'zining dolzarbligini yo'qotmaydi va o'quvchilarni zamondosh muammolarni anglash hamda ularga hal yo'llarini izlashga chorlaydi.

Xulosa Abdulla Qahhor o'zbek adabiyotining yuksak cho'qqilaridan biri sifatida nafaqat ijodiy merosi, balki ijtimoiy-falsafiy qarashlari bilan ham yodda qoladi. Uning asarlari haqiqatparastlik, vijdon, adolat va insoniylik kabi qadriyatlarni o'zida mujassamlashtirgan. Qahhor ijodining asosiy yutug'i shundaki, u zamondosh muammolarni teran tahlil qilib, ularga badiiy shaklda yechim izlagan. Uning

haqiqatparastligi va tanqidi, inson ruhiyatining murakkab tomonlarini ochib berishi o‘zbek adabiyotida yangi yo‘nalishlar ochdi. Adib ijtimoiy haqiqatlarni ko‘rsatish bilan birga, ma’naviy barkamollikka, vijdon va axloqiy qadriyatlarga sodiq qolishni doimo targ‘ib qildi. U o‘z asarlarida zamonaviylikni faqat tashqi o‘zgarish sifatida emas, balki ichki, ma’naviy yangilanish sifatida ko‘rdi va bu orqali jamiyatni yaxshilashga intildi. Shu boisdan, uning ijodi nafaqat o‘z davri uchun, balki hozirgi va kelajak avlodlar uchun ham katta ahamiyatga ega. Abdulla Qahhor o‘zbek adabiyotida ijtimoiy-falsafiy mazmuni boy, haqiqatparast va ma’naviy jihatdan yuksak badiiy meros qoldirgan buyuk yozuvchi va mutafakkirdir. Uning ijodi o‘quvchiga hayotni teran anglash, vijdonga quloq solish va jamiyatdagi nohaqliklarga qarshi turish kabi muhim saboqlar beradi. Shuning uchun ham Qahhor asarlari bugungi kunda ham o‘z dolzarbligini yo‘qotmaydi va milliy madaniyatimizning bebaho qismidir.